

ЮВІЛЕЙ АКАДЕМІКА НАН УКРАЇНИ, ПОЧЕСНОГО ЧЛЕНА УМТ МИКОЛИ ПЕТРОВИЧА ЩЕРБАКА

Летять роки, літа минають... Ось і проминуло 10 років з часу святкування 80-річного ювілею Миколи Петровича Щербака — академіка НАН України, професора, доктора геолого-мінералогічних наук, заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата Державної премії УРСР і Державної премії України в галузі науки і техніки, члена нашого товариства. Втім, як і 10 років тому, він має спокійну впевнену ходу, чітко формулює свою думку, здатен з ходу вловити суть проблеми. Різниця лише в тому, що з плином часу ще більшим став багаж його знань і ще сильнішим потяг до розгадання історії утворення ранньої кори Землі, визначення її складу (основного чи кислого?) та геодинамічних процесів, унаслідок яких сформувався сучасний вигляд кори. Якщо врахувати величину життєвої і творчої енергії, з якою Микола Петрович прийшов до свого чергового ювілею, ця смілива задумка в науці йому без сумніву вдасться.

Все життя академіка Миколи Щербака є прикладом служіння одній науці — геології. Він народився 16 вересня 1924 р. у Росії (Волгоградська область), середню освіту здобув у Кемеровській області. Це були часи, коли країна гостро потребувала корисних копалин і геологія була однією з найпопулярніших професій. Можливо, саме це спонукало вчорашнього школяра вступити до престижного Донецького індустріального інституту (нині Донецький національний технічний університет), який він закінчив уже після війни. Спочатку Микитівська геолого-розвідувальна партія в Україні, а потім геологічні партії Північно-Східного геологічного управління Мінгео СРСР стали потужним професійним фундаментом для майбутнього вченого і організатора науки. Завдяки наполегливій праці й цілеспрямованості Микола Петрович пройшов всі сходинки кар'єрного росту — від геолога і начальника геологічної партії до завідувача відділу і директора академічного інституту з численним колективом.

Вступивши в 1955 р. до аспірантури при Інституті геологічних наук АН УРСР М.П. Щербак з такою самою віддачею розв'язував проблеми науки, як до цього займався пошуком родовищ корисних копалин. Захистивши в 1959 р. кандидатську дисертацію «Геологічна структура

і мінералізація докембрію верхів'я р. Тетерів» (науковий керівник академік Микола Семененко), у 1971 р. він успішно захищає докторську — «Петрологія і геохронологія докембрію західної частини Українського щита». За короткий час доктор геолого-мінералогічних наук Микола Щербак стає відомим ученим у галузі ізотопної геології, геохімії та петрології. У центрі його уваги — найдавніші породи світу, насамперед породи Українського щита. Наукове визнання не забарилося. Миколу Петровича обирають членом-кореспондентом, а незабаром (у 1979 р.) — академіком АН УРСР.

Як ученого з широким світоглядом і здібного адміністратора М.П. Щербак в 1977 р. призначили директором одного із передових інститутів у системі Академії наук — Інституту геохімії та фізики мінералів (ІГФМ), який він очолював понад 30 років. Після утворення незалежної держави Україна, коли гостро постало питання розширення мінерально-сировинної бази, в ІГФМ, з ініціативи його директора, розпочато спеціальні тематичні дослідження з прогнозування в Україні родовищ золота, платиноїдів, алмазів, фосфатних руд, рідкісних елементів та інших металевих і неметалевих корисних копалин. У зв'язку з таким напрямом наукової роботи в 1993 р. установа була перейменована в Інститут геохімії, мінералогії та рудоутворення (ІГМР), який нині є головним науковим закладом в Україні, що займається фундаментальними і прикладними проблемами мінералогії.

Хоча на теперішній час ювіляр відійшов від керівництва Інститутом, однак не полишає ні наукової, ні організаційної, ні педагогічної роботи. Академік М.П. Щербак керує докембрійською секцією Національного стратиграфічного комітету України, планує геологічні наради, публікує свої та рецензує чужі наукові праці. Як заступник головного редактора «Мінералогічного журналу», як член спецради із захисту дисертацій він слідкує, щоб не знижувалася планка наукових досліджень, щоб належну вагу мали наукові праці українських учених. Залишившись на посаді радника при дирекції Микола Петрович всіляко допомагає нинішньому керівництву «виживати» у часи фінансової скрути,

Міжнародна нарада в польових умовах. Зліва направо: Л.М. Степанюк, В.В. Балаганський, Л.С. Осьмачко, Н. Арестова, М.П. Щербак, Г.В. Артеменко, О.В. Бібікова, С.Б. Лобач-Жученко

спираючись на свої знання, звання і зв'язки. Заслугою професора М.П. Щербака є те, що він створив школу з ізотопної геохронології, виховав плеяду учнів, які продовжують і продовжуватимуть його справу. Серед них такі відомі доктори наук, як Г.В. Артеменко, В.М. Загнітко, О.М. Пономаренко, Л.М. Степанюк та інші. Їх імена — запорука того, що ідеї М.П. Щербака здобудуть нове життя у працях його учнів. Як і раніше, Микола Петрович продовжує їздити в геологічні експедиції, на польові роботи, в оточенні колег і учнів. Якщо у стінах ІГМР він вимогливий, навіть категоричний, то на природі стає душею товариства, розповідає анекдоти та смішні випадки із свого багатого на події життя, із задоволенням бере участь у застіллі.

Хоча у центрі наукової уваги академіка М.П. Щербака мінералогія не була на чільному місці, у своїх виступах він неодноразово підкреслював провідне значення мінералу як основи геологічних наук. З 1985 р. він є почесним членом Українського мінералогічного товариства, під його редакцією побачив світ довідник «Минералы Украины» (Київ, 1990) і два випуски серії «Минералы Украинских Карпат» (Київ, 1990, 1995).

Рада і Президія Українського мінералогічного товариства від імені багаточленного колективу своїх членів вітає Вас, Миколо Петровичу, зі славним ювілеєм. Зичимо Вам міцного здоров'я, творчої наснаги та нових наукових досягнень на благо України.